Speech partijvoorzitter Ruud Koole congres PvdA, Delft, 29 januari 2005

— gesproken tekst geldt —

Partijgenoten, beste mensen!

Voordat ik mijn speech houd wil graag even stilstaan bij de mensen die ons in het afgelopen jaar zijn ontvallen. Ik verzoek u te gaan staan.

Verscheidene partijgenoten die vaak heel lang, soms nog maar kort de partij in verschillende functies hebben gediend, zijn sinds het vorige partijcongres in Groningen overleden. Ook het landelijk partijbureau moest afscheid nemen van één van zijn medewerkers. Bij hen wil ik even stil staan.

Twee mensen noem ik met name.

Op 23 juni vorig jaar overleed Hilda Verwey-Jonker op 96-jarige leeftijd. Voorvechtster van de emancipatie van vrouwen en van ouderen, groot sociologe, al actief in de SDAP, betrokken bij de oprichting van de PvdA. Als geen ander zou zij het partijcongres van vandaag met belangstelling hebben gevolgd. Zij werkte immers mee aan de opstelling van maar liefst vier beginselprogramma's; die van 1937 van de SDAP en die van 1947,1959 en 1977 van de PvdA. Met haar is een groot sociaal-democrate heengegaan.

Als tweede noem ik Henk Molleman, oud lid van de Tweede Kamer. Hij overleed op 15 januari dit jaar. Ook hij zou vandaag de debatten op het congres met meer dan gemiddelde aandacht hebben gevolgd, want hij is degene geweest die er voor gezorgd heeft dat de integratie van minderheden structureel onderdeel werd van het Nederlandse regeringsbeleid. Zijn overlijden betekent het verlies van een zeer betrokken sociaal-democraat.

En ook staan we stil bij de grote natuurramp die Azië trof op Tweede Kerstdag. Enorm veel slachtoffers zijn daarbij gevallen. Ook Nederlanders; één van hen was lid van de Partij van de Arbeid.

Hen allen willen wij hier herdenken. Ik vraag u daarom een kort ogenblik stilte.

file://C:\Documents%20and%20Settings\lucardie\Local%20Settings\Temporary%20Int... 1-2-2005

Partijgenoten, Vrienden!

U bent hier in grote getale naar toegekomen. En ook al is het congres al even bezig, toch wil ik jullie ook van mijn kant van harte welkom heten.

Dat geldt in het bijzonder de vertegenwoordigers van onze zusterpartijen in het buitenland en de vertegenwoordigers van andere partijen in Nederland. Zeer welkom!

Partijgenoten!

Het afgelopen jaar was opnieuw een bijzonder jaar. Voor de Nederlandse politiek en voor de partij.

De partij ging door op het pad van de vernieuwing. Geen vernieuwing om de vernieuwing. Maar een doordachte aanpassing aan veranderde omstandigheden, zowel organisatorisch als inhoudelijk.

We hebben laten zien dat we onze belofte nakomen dat we de kiezer ook tussen verkiezingen door blijven opzoeken. In allerlei 'Meer Rood op Straat'- acties was de PvdA zeer zichtbaar aanwezig op markten, in buurten, bij demonstraties.

We hebben naar de mensen in het land geluisterd en hun zorgen tot de onze gemaakt. We hebben die als partij of fracties verwerkt in nieuwe sociaal-democratische voorstellen voor een beter, socialer beleid.

Praktische voorstellen om, bijvoorbeeld, de leefbaarheid in wijken te verhogen, om het VMBO uit de verdomhoek te halen, om speciaal onderwijs te verbeteren, stille armoede te bestrijden, buitensporige huurverhogingen tegen te gaan.

De inhoudelijke vernieuwing bleef niet beperkt tot het beginselmanifest, waarover we zojuist hebben gesproken. We hebben ons het afgelopen jaar een slag in de rondte gediscussieerd over belangrijke thema's als de globalisering, immigratie en integratie - waar we straks besluiten over zullen nemen - over de modernisering van de gezondheidszorg en natuurlijk over de gekozen burgemeester.

Over de aanstellingswijze van de burgemeester hebben we in oktober via het nieuwe instrument van een inhoudelijke ledenraadpleging het standpunt van de partij opnieuw vastgesteld. De opkomst was hoog, de uitslag was overduidelijk.

Een ruime meerderheid van de partij is voor een de raad gekozen burgemeester. En die meerderheid bestaat niet alleen uit het partij kader, zoals minister De Graaf suggereerde.

Nadere analyse van de uitslag leert dat als je de stemmen van alle leden die ooit in of namens de partij een functie hebben vervuld (ongeveer een kwart van de uitgebrachte stemmen), niet zou meetellen voor het resultaat, dat dan nog een meerderheid van tweederde voor een door de raad gekozen burgemeester is. Gewone leden! Niks apparatjiks of kalkoenen!

De uitslag geldt als zwaarwegend advies aan de fracties. En ik reken er daarom op dat die fracties tegen het voorstel van minister De Graaf voor een rechtstreeks gekozen burgemeester zullen stemmen! Want wij nemen in onze partij de leden serieus!

De vernieuwing van de partij vond ook op een voor de buitenwereld minder zichtbare manier plaats. De nieuwe interne afdrachten-regeling, zeg maar de interne financiële verhoudingen tussen de verschillende echelons in de partij kreeg het afgelopen jaar vorm.

En op het terrein van ICT zijn opnieuw grote stappen gezet in de partij, waardoor we de dienstverlening naar afdelingen, groepen, individuele leden en belangstellenden sterk hebben kunnen verbeteren.

Voor het binden van belangstellenden aan de partij is twee weken geleden een speciale campagne gestart. Mensen die geïnteresseerd zijn in de partij, maar nog niet direct de stap naar een partijlidmaatschap zetten, worden op de hoogte gehouden van de activiteiten van de partij en ontvangen uitnodigen voor bijeenkomsten van de partij.

Natuurlijk, het stemrecht blijft gereserveerd voor de leden van de partij. Maar het is voor een open partij als de Partij van de Arbeid heel belangrijk om actief de banden te onderhouden met belangstellenden. Ik roep jullie dan ook op deze belangstellenden-campagne van harte te

ondersteunen door mensen in jullie omgeving actief te wijzen op deze mogelijkheid. De eerste tekenen zijn gunstig: zonder dat er veel ruchtbaarheid aan is gegeven hebben al bijna 1000 mensen zich in die paar weken ingeschreven als belangstellende!

Deze interne vernieuwingen gingen op het partijbureau gepaard met een uitbreiding van de kantoorruimte en een interne verhuizing, met de organisatie van vele debatten en bijeenkomsten door het Kenniscentrum, de afdeling Partijorganisatie en de neveninstellingen. Er is daar veel werk verzet.

Het partijbestuur prijst zich gelukkig met zo'n goed functionerend partijbureau. Met name noem ik hier de directeur van het partijbureau, Riet van der Zedde. Via haar wil ik alle medewerkers, die ook nu weer, samen met de afdeling Delft, dit congres hebben georganiseerd, heel hartelijk bedanken. Riet bedankt!

Partijgenoten, vrienden!

Het afgelopen j aar kende hoogtepunten en dieptepunten.

Tot de hoogtepunten behoorde een heel goede uitslag bij de Europese verkiezingen. En dat niet alleen vanwege die mooie uitslag.

Maar ook omdat de partij tijdens die campagne opnieuw liet zien hoe alle geledingen van de partij, vrijwilligers en beroepskrachten, kandidaten en andere partijleden, eendrachtig de schouders er onder hebben gezet.

De inzet van Max van den Berg en de andere kandidaten was groot, de Jonge Socialisten en anderen hebben hen fantastisch ondersteund. En daarom: Max, opnieuw van harte gefeliciteerd met jullie verkiezingsresultaat en blijf ervoor zorgen dat het Europees Parlement zijn tanden laat zien!

Een ander hoogtepunt was de demonstratie van de vakbeweging op 2 oktober, die door de PvdA voluit werd ondersteund en waarvoor we zelfs ons eigen geplande congresfestival op zij hebben gezet.

We zijn het afgelopen jaar goed geworden in het afgelasten van festivals en congressen!

Maar het was de moeite waard. Het Museumplein was rood gekleurd door PvdA-ballonnen.

En Lodewijk de Waal, Agnes Jongerius en Doekle Terpstra wisten door het succes van de demonstratie de arrogantie van het kabinet te breken en te laten zien dat de vakbeweging nog steeds een belangrijke maatschappelijk factor is. Fantastisch, ga zo door, zou ik zeggen tegen de vakbeweging.

En wat de FNV betreft, laten we het komende jaar de goede contacten die we hebben voortzetten om de broodnodige modernisering van de verzorgingsstaat op een sociaal verantwoorde manier te laten verlopen.

Goede contacten met Lodewijk de Waal als voorzitter, en hopelijk straks ook met Agnes Jongerius als zijn opvolger!

Tot de dieptepunten van het afgelopen jaar behoorde zonder meer de moord op Theo Van Gogh op 2 november. Een brute moord gepleegd door iemand die zich geïnspireerd wist door het internationale terrorisme van de fundamentalistische politieke islam.

Een moord waarvoor geen enkele legitimatie bestaat en alleen maar met de grootste kracht kan worden veroordeeld.

Na New York en Madrid, bereikte dat internationale terrorisme nu ook ons land. Anders, maar toch. De moord werd gevolgd door laffe brandaanslagen op scholen, kerken en moskeeën.

Deze gebeurtenissen roepen om een ‘strijdbare rechtsstaat’, die actief alle middelen van de rechtsstaat gebruikt om dat internationale terrorisme tegen te gaan.

En tegelijk moeten wij extra investeren in het bestrijden van racisme en discriminatie en in, jazeker, ‘de boel bij elkaar houden’.

Dat is niet soft, dat vereist een keiharde inzet.

En wat mag de partij zich gelukkig prijzen dat zij in de stad waar de moord werd gepleegd beschikt over bestuurders die die inzet op voortreffelijke wijze plegen: Job Cohen, Ahmed Aboutaleb: we zijn trots op jullie!

Partijgenoten, beste vrienden!

We hebben een nieuw Beginselmanifest!

We hebben een 'mission impossible' verricht, want volgens Bart Tromp is een beginselprogramma eigenlijk zowel nodig als onmogelijk. En toch is het gelukt! Dankzij de inbreng van vele partijleden, niet in het minst die van diezelfde Bart Tromp.

De leden van de Beginselcommissie hebben we zojuist al bedankt. Ik wil hier graag nog iets aan toevoegen. Met Wouter Bos heb ik die commissie voorgezeten.

We hadden daarbij natuurlijk elk onze eigen inbreng, net zoals de andere commissieleden.

Maar ik wil hierbij eens uitdrukkelijk verklaren hoe zeer ik die samenwerking met Wouter Bos heb gewaardeerd.

Door zijn intelligentie, werkkracht, open mind en subtiel leiderschap was het zeer prettig om met hem samen te werken. Ik ben er dan ook trots op deze kar samen met hem te hebben mogen trekken. Wouter: mijn waardering is groot!

Partijgenoten!

Het is goed dat het Beginselmanifest er is. Het is een duidelijk sociaal-democratisch manifest. Het geeft duidelijk richting op verschillende terreinen: de internationale orde, de sociaal-economische orde, de rechtsstaat, de democratie. Het wordt gedragen door de leden van de partij en fugeert als zichtbaar baken voor de kiezers.

Het Manifest is het fundament van het gedachtegoed van de partij. En dat geeft gelijk aan dat we er met een Beginselmanifest nog niet zijn. Want op dat fundament trekken wij een nieuw gebouw van ons gedachtegoed op.

Vanmiddag nemen we specifieke besluiten over het thema Immigratie en Integratie. Het Beginselmanifest geeft daarbij de richting aan.

Nederland is een immigratieland geworden. En dat houdt in dat we uit moeten gaan van de blijvende aanwezigheid in ons land van groepen mensen met een verschillende culturele achtergrond. Dat daarom ook de islam in Nederland is en zal blijven.

Dat we daarom ook alles op alles moeten zetten om maatschappelijk breuklijnen op basis van etnische verschillen te voorkomen.

Daarom stellen we ook eisen aan degenen die zich hier vestigen: dat zij de Nederlandse taal leren, dat zij de rechtsstaat respecteren en dat zij een bijdrage leveren aan de samenleving.

Maar we stellen evenzeer eisen aan de ontvangende samenleving. Die moet altijd open staan voor politieke vluchtelingen. Die moet immigranten die hier legaal verblijven ook laten merken dat zij hier welkom zijn, hen accepteren op de scholen, op de arbeidsmarkt, in het uitgaansleven.

Een vreedzaam samenleven van verschillende groepen die niet langs elkaar leven, maar met elkaar. Zo verstaan, is dat de multiculturele samenleving waarvoor wij ons inzetten.

We zullen dit jaar ook verder discussiëren over democratische vernieuwing. De projectgroep onder leiding van Rudi Andeweg zal hopelijk binnen 14 dagen een rapport publiceren.

Ook bij deze discussie geeft het Beginselmanifest de richting aan.

De democratische rechtsstaat staat centraal.

En daarbinnen heeft de representatieve democratie een leidende rol.

In aanvulling daarop zijn andere vormen van politieke participatie mogelijk. Als sociaal- democratische partij staan wij daarvoor open. Maar als sociaal-democratische partij zullen we ons verzetten tegen

nieuwe participatiekanalen, wanneer die de rijksten en de best georganiseerden bevoordelen. Want de democratie moet wel van heel het volk zijn.

Ook de het rapport van de projectgroep Zorg onder leiding van Steven de Waal zal binnenkort verschijnen. Een belangrijk onderwerp, want de gezondheidszorg raakt ons allemaal.

Dat onderwerp zal de nodige discussie met zich mee brengen. Bijvoorbeeld over de vraag of we wel blij moeten zijn met verzekeringsstelsels die alles zetten op competitie en de keuzevrijheid van de burger.

Het Beginselmanifest geeft richting. Goede publieke voorzieningen, ook op het gebied van de zorg, dienen voor iedereen beschikbaar en toegankelijk te zijn. De overheid dient daar borg voor te staan. Wie de diensten vervolgens aanbiedt is geen principezaak, maar we waarschuwen uitdrukkelijk tegen een al te groot geloof in keuzevrijheid. Zekerheid is zeker zo belangrijk.

Eenzijdige nadruk op keuzevrijheid, vaak onder het mom van ‘eigen verantwoordelijkheid’, wijzen wij af.

Wie heeft er nu zin om al z’n vrije tijd te besteden aan het vergelijken van folders en prospectussen van zorgverzekeringsmaatschappijen, telefoonaanbieders, elektriciteitsbedrijven? En wie is daar überhaupt toe in staat?

Wat blijft er over van een ontspannen samenleving wanneer we ons allemaal als keuzebeesten moeten gedragen? De mens is toch meer dan een consument?.

En daarom zegt het Beginselmanifest dat ‘het leven meer is dan een voortdurende prijsvergelijking’ en dat we terughoudend moeten zijn bij het vermarkten van collectieve voorzieningen.’

Bij twijfel over de toegankelijkheid van de voorzieningen voor iedereen: niet doen! Dat geldt zeker op het terrein van de Zorg, waar letterlijk levens op het spel kunnen staan.

Dat is duidelijk, dat is links, dat is sociaal-democratisch!

Ook in vele andere discussies zal het Beginselprogramma richtinggevend zijn.

En die discussies komen er aan. Nog vier andere projectgroepen zijn of gaan binnenkort aan het werk.

Over Wonen, onder leiding van Peter Boelhouwer.

Over de Modernisering van de verzorgingsstaat, onder leiding van Han Noten.

Over Internationale Veiligheid, onder leiding van Nico Schrijver.

Over Modernisering van de Publieke Sector, onder leiding van Jouke de Vries.

Ik weet het: dat is veel. We moeten oppassen dat we niet gaan verlangen naar wat meer inhoudelijke leegte in de partij. Maar het is de moeite waard.

En dit jaar zijn we, naast de campagne voor de Europese Grondwet, ook nog druk bezig met de voorbereidingen van de raadsverkiezingen van maart volgend jaar.

Wij worden daarbij gehinderd doordat we niet weten of in 2006 ook sprake zal zijn van rechtstreekse verkiezingen van de burgemeester.

Onze partij is duidelijk: die willen wij niet. We willen een door de gemeenteraad gekozen burgemeester.

Maar los van onze voorkeur moet nu wel snel duidelijk worden of die verkiezingen er komen of niet. Het wordt politieke partijen onmogelijk gemaakt die eventuele verkiezingen serieus voor te bereiden als niet uiterlijk voor deze zomer de definitieve beslissing is gevallen. Ik weet dat collega- partij voorzitters daar net zo over denken. Minister De Graaf zal dus snel hom of kuit moeten geven.

Bij de voorbereiding van de raadsverkiezingen en eventueel de burgermeestersverkiezingen staat de selectie van goede kandidaten centraal.

Ik roep de afdelingen op vooral ook buiten de geijkte kaders te kijken. Maar daarbij altijd te letten op kwaliteit, integriteit en voorbeeldfunctie van de kandidaten.

Dat zullen we ook doen op weg naar de volgende Tweede Kamerverkiezingen in 2007 of eerder.

En daarbij - ik zeg het maar om verwarring weg te nemen - hoort wat mij betreft ook een ledenraadpleging voor het lijsttrekkerschap tussen twee of meer kandidaten.

De koppenmaker van de NRC vond het begin deze week nodig om te suggereren dat de ‘partijtop’ van de PvdA uit zou zijn op slechts één kandidaat.

Het is duidelijk een geval van nieuws willen maken, in plaats van feiten rapporteren.

Wouter Bos had gezegd dat hij geen ‘partijsplijtende strijd’ tussen kandidaten wil.

Ik had opgemerkt dat er ten minste twee kandidaten moeten zijn wil er een ledenraadpleging worden gehouden en dat ik er op dat moment slechts één zag, omdat tot dusver alleen Wouter Bos publiekelijk heeft gezegd dat hij beschikbaar is als kandidaat-lijsttrekker bij de volgende verkiezingen.

Dat is alles.

Natuurlijk heb ik liever een ledenraadpleging; Wouter ook. Maar op dit moment is het veel te vroeg om te willen weten wie er allemaal kandidaat zullen zijn.

Partijgenoten! Vrienden!

Ik kom tot een afronding. De lunch staat voor de deur en er is nog zoveel meer te doen vandaag.

Ik wijs nog op één ding. De ramp in Azië heeft terecht veel solidariteit losgemaakt in Nederlanden daarbuiten. In Nederland zoveel dat de samenwerkende hulporganisaties gezegd hebben niet meer op giro 555 te storten. Daarom hebben we er voor gekozen u te vragen gul te geven voor een speciaal project op Sri Lanka van één van onze partijleden: ‘Help Prithipura onder dak’.

Maar onze aandacht voor Azië mag niet ten koste gaan van Afrika, waar oorlog, aids, honger en armoede reeds miljoenen levens hebben geëist. Daarom hebben wij ook collectebussen staan voor giro 999 voor Vluchtelingenwerk in Darfur.

Want, om met de U2-zanger Bono te spreken: wat is een sociaal-democratische partij waard als zij niet strijdt voor gelijkheid, rechtvaardigheid, het recht om een bestaan op te bouwen en het recht om te mogen blijven leven, ook in Afrika?.

Geef gul voor één van de twee, of nog beter: voor beide!

Beste mensen, beste vrienden.

Ik wens jullie een goede voortzetting van het congres.